

Det er blitt en stor og vakker bok. Den representerer et verdig minne over Jakob Weidemann, der maleriene fra hans siste utstilling i 2002 settes inn i en smakfull ramme gjennom fargevalg og layout. 31 kapitler dekker de fleste sider av livet – foreldreskap, parforhold, utroskap, karrierejag, lederskap, lege-pasient-forholdet, sorg, tap, død.

Et gjennomgangstema er: Hvordan beholde verdigheten og selvrespekten når det stormer i og rundt deg. Boken er befriende fri fra helsisme, dvs. alt vi *bør* gjøre for å holde oss sunne og friske.

Selv om kronologien i store trekk følger livsløpet, kan det likevel være vanskelig å finne tilbake til et tema. Teksten er springende og kapitteloverskriftene lite presise – de består ofte av ordtak eller verselinjer. Den er dessuten krydret med sitater av pasienter, forfattere, amerikanske presidenter, næringslivstopper etc.

Forfatteren fremstår litt som Askeladden som sa «jeg fant, jeg fant» og som først etterpå ser at funnene kan komme til nytte. *Kunsten å leve* er med andre ord ikke en bok om livsfilosofi som fagprofesjon. Boken er et personlig budskap om hva forfatteren har fått med seg av livsvisdom og livskunst gjennom livet.

I sitt slag fremstår boken som et overflødigshorn av levd erfaring – fra forfatterens eget liv og mennesker han har møtt, rikelig kombinert med visdomsord og sitater han har plukket underveis. Noe problematisk kan det bli at de menneskene forfatteren omtaler, nesten uten unntak ender opp med å vinne «prinsessen og halve kongeriket».

Videre viser det seg påfallende ofte at det «å stå oppreist inne i seg» (tittelen på et av de sentrale kapitlene i boken) også lønner seg når det gjelder å få innflytelsesrike posisjoner. Og god lønn (sic!). Men er det nå så opplagt at dette er resepten på det genuint gode liv? Mitt råd til barna mine vil i alle fall fortsatt stå ved lag: «Gå til den klassiske litteraturen, for eksempel Ibsens dramaer, Hamsuns *Markens grøde* eller Gabriel Scotts *Kilden* (som forfatteren ofte refererer til) når dere skal søke kunnskap om livet og de menneskelige utfordringer.»

Men når det er sagt: Jeg fraråder ingen å ha denne boken liggende på stuebordet. Den er estetisk og den optimistiske grunn-tonen og overskuddet kan være befriende i hverdagen.

Marit Hafting

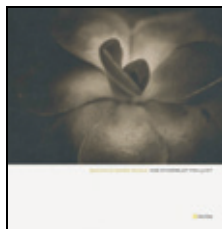
Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk
Voss sjukehus

Sykdomsdagboken – offentlig, personlig eller privat?

Waale RB.

Ikke sykemeldt fra livet

152 s, ill. Oslo: Akribes, 2008. Pris NOK 299
ISBN 978-82-7950-128-2

Forfatteren var 51 år, lektor i ungdomsskolen og en engasjert lærebokforfatter i KRL-fagene da hun ble syk i desember 1998. Hun gikk til lege i januar 1999, fikk

diagnosen kronisk myelogen leukemi i april, fikk cellegift og ble til slutt beinmargstransplantert med marg fra broren i desember 1999. Transplantatet «tok», og hun prøvde seg tilbake i jobb, men ble til slutt uføretrygdet pga. hyppige infeksjoner og utmattelse. Hun lever med dette sluttresultatet, holder foredrag og har skrevet denne boken som er basert på ringpermer, med kopier av alle prøveresultater, notater og epikriser pluss hennes egen dagbok.

Under lesingen merket jeg at jeg vekslet mellom to holdninger. Den ene var beundring for hennes og familiens kampvilje og kjempeinnsatsen for å stå løpet. Hun er et eksempel for andre, og hennes erfaringer, både de gode og de vonde, er viktige. De er til hjelp og trøst for andre pasienter og deres pårørende, og de er nesten en lærebok for leger og sykepleiere – «de hvitkledd», som hun kaller dem. Noen får rett og slett dårlig karakter av pasienten og læreren, fordi de roter og somler og ikke forstår seg på kommunikasjon og pasientenes følelser. De snakket til henne og ikke med henne. Andre får toppkarakter for faglig dyktighet og menneskelig empati. Derfor burde boken bli en lærebok for helsepersonell, særlig for dem som steller med kronisk syke og deres pårørende. Den andre holdningen min var et sukk over enda en bok «om meg og sykdommen min» og over en selvopptatthet som egentlig burde være privat. Men jeg endte med den første holdningen. Dette er en god bok, og det er behov for den på to måter: Som en tommel opp for pasienter og deres pårørende: «Ikke gi deg!». Men også en pekefinger til helsepersonellet: «Vær effektiv og ikke glem empatien!»

Kapitlene er korte og greie, med gode overskrifter, og viktige punkter er understreket i små dikt som bryter opp teksten på en god måte. Forlaget har lagt stor omtanke i layout og trykk, og det er blitt en vakker bok. Det er mange store svart-hvitt fotografier av blomster, som åpenbart betyr meget for forfatteren, men kanskje ikke like meget for leserne.

Min konklusjon er at leger og sykepleiere

som arbeider med pasienter med alvorlige, kroniske sykdommer, særlig kreft, vil ha nytte av å lese og reflektere over denne boken.

Peter F. Hjort

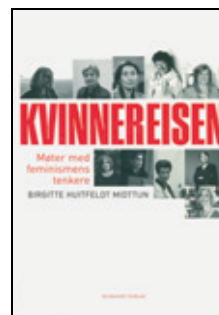
Blommenholm

De skriver og sier hva de vil

Midttun BH.

Kvinnereisen

Møter med feminismens tenkere. 269 s, ill.
Oslo: Humanist forlag, 2008. Pris NOK 298
ISBN 978-82-92-62237-7

Ti miniportretter av kvinner, komponert av et foto, en knapp biografi og en utdypende samtale med bokens redaktør, danner et metaportrett: Den skrivende kvinne. Hun skriver om og ut fra en kjønnet posisjon.

Hun reflekterer over

kvinnens språk og væren. Hun skriver og sier hva hun vil – og vil det hun sier og skriver. For øvrig er hun flerstemt.

Litteraturviter Birgitte Huitfeldt Midttun har valgt seg nettopp disse ti kvinnene som samtalepartnere ut fra et overordnet mål: å samle noen av de mest hørte, toneangivende, talende stemmer innenfor feministisk teori, filosofi og litteratur.

Hun har reist, ofte langt, for å kunne møte disse kvinnene, tenkerne, filosofene, poetene, psykoanalytikerne, språk- og litteraturviterne i ulike land og med ulike etnisk og språklig bakgrunn. Hun har reist til dem i fysisk forstand og sammen med dem i idéhistorisk og vitenskapsteoretisk forstand. Den felles reisen i feministisk teori har også samtidig vært en personlig erkjennelses- og læringsvei. Alt dette gjenspeiler bokens tittel.

Er nå et slikt «personlig» eller «feministisk» samtale- eller erkjennelsesprosjekt av *en eller annen* interesse for fagpersoner i medisiner? Ja, avgjort. De av oss som har oppfattet at man ikke blir født som kvinne, men at man blir det, knytter allerede egne forestillinger til navn som Julia Kristeva, Hélène Cixous, Luce Irigaray, Susan Bordo og Toril Moi. De av oss som har sin oppmerksomhet rettet mot kvinnesaksspørsmål som pornografi, prostitusjon, seksuell trakassering og vold mot kvinner, kjenner trolig allerede Martha Nussbaums filosofiske refleksjoner om muligheter for moralsk praksis i vår tid og Drucilla Cornells og Gayatri Spivaks analyser av betydningen av sosial klasse og globale, politiske

forhold for kvinners liv og helse. De av oss som har brukt feministisk teori for å drøfte begrepene «kvinne» og «kropp» i medisinske sammenhenger, har sikkert oppfattet at navn som Judith Butler og Camille Paglia er brannfakler i slike sammenhenger.

Men alle som ikke forbinder noe med disse navnene, men som derimot er engasjert i de nevnte emnene, kan i disse ti kvinners portretter muligens finne en åpning til en verden av fruktbare tanker om kvinner, kroppen, kjønn og forholdene mellom kjønnene samt om kulturens betydning for hva kvinne, kropp og kjønn er.

Og ikke minst gir dette samleportrettet om fagkvinner som sier og skriver hva de vil, andre fagkvinner mot og inspirasjon til å gjøre det samme.

Anna Luise Kirkengen

Senter for helsefremmende arbeid
Akershus universitetssykehus

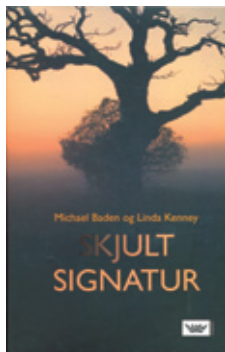
Amerikansk kjendiskrim

Baden M, Kenney L.

Skjult signatur

222 s. Oslo: Damm, 2008. Pris NOK 329

ISBN 978 82-04-11860-8

Kriminal- og spenningslitteratur har ofte en medisinsk tilknytning, dels fordi drap har åpenbar medisinsk relevans og dels fordi oppklaringen i tradisjonelle detektivromaner gjerne følger et slags diagnostisk mønster. Ikke over-

raskende dominerer rettsmedisinske problemstillinger. Leger forventes rimeligvis å ha en spesiell kompetanse på dette området, og thrillerer og kriminalromaner som skrives av leger, er nærmest i ferd med å bli en egen sjanger.

Denne romanen viser at faglig spesialkompetanse ikke er nok for å skrive gode bøker.

I USA er forfattereekteparet Michael Baden og Linda Kenney velkjente. Han er en høyt profilert rettsmedisiner med eget fjernsynsprogram. Hun er advokat. Her i landet kan vi vurdere boken deres uten at denne kjendisbakgrunnen blir dominerende. Med et slikt utgangspunkt faller den igjennom som litterært produkt.

Skjult signatur har en klassisk oppbygning med et medisinsk mysterium som skal oppklares av bokens helter, en mannlig rettsmedisiner og en kvinnelig advokat (surprise, surprise!). Knokler fra et menneske er funnet under gravearbeid på en forretnings-

tomt. Flere personer dør, de obligatoriske romantiske elementene er med, og her er mye detaljert toksikologi og rettsmedisin. Men personbeskrivelsene er overfladiske og miljøet lite troverdig. Språket er preget av kunstige dialoger og fortellingen engasjerer ikke. Oversetteren, Roar Sørensen, kan ikke klandres for dette. Han har, med et par små unntak, gjort en god jobb.

Det er mer enn fristende å tro at forfatterens kjendisstatus har vært avgjørende både ved publiseringen og markedsføringen av boken i USA. Fenomenet er heller ikke ukjent hos oss. Kjente navn og ansikter blir viktigere enn litterære kvaliteter.

Begrepet litterær kvalitet skal selvsagt brukes med forsiktighet i denne sjangeren, men for dem som jakter på mer leseverdige medisinsk spenningslitteratur, er muligene mange. Les heller Patricia Cornwell, Michael Palmer eller Robin Cook. De er i hvert fall først og fremst kjent for sine bøker.

Magne Nylenna

Helsebiblioteket

Meningen med livet – et evolusjonært perspektiv

Giske J, Jakobsen P.

Evolusjon og økologi

En innføring. 2. utg. 417 s, tab, ill. Bergen:

Fagbokforlaget, 2007. Pris NOK 463

ISBN 978-82-450-0543-1

Menneskets livsførsel av i dag er et resultat av våre forfedres livsførsel. Dersom vi går langt nok tilbake i historien, nærmere 3,8 milliarder år, viser det seg at alt liv har en felles urform – trolig en bakterieliknende celle.

Når et menneske av i dag smittes av en mikrobe, foregår det derfor, i evolusjonært perspektiv, en kamp mellom representanter for livets urform og dennes yngste arvtaker. To medisinskrelevante spørsmål vil være: Hvorfor tilkommer det kamp heller enn samspill mellom individer fra de to artene? Hva skal til for å kunne gå fra den ene ytterligheten av atferd til den andre? Uten evolusjonsbiologisk kunnskap vil spørsmålene neppe kunne besvares eller håndteres adekvat.

Hvor sårbar medisinen er for mangelfull evolusjonsbiologisk kompetanse har vi erfart bl.a. ved utvikling av resistens mot antibiotika. Forklaringsmodeller for utvikling av allergi, autoimmunitet og kronisk

tretthetssyndrom er likeså ufullstendige uten evolusjonær forståelse. *Evolusjon og økologi* er en lærebok skrevet for førsteårs biologistudenter og er således ikke spesielt rettet mot medisinske problemstillinger. Likevel er den et ypperlig utgangspunkt for leger som vil gjøre seg kjent med fagfeltet. Ved å vise hvordan det i menneskets natur- og kulturhistorie har pågått avveieinger mellom ulike interesser og behov, som igjen har lagt til rette for mange av de særegenhetene vi i dag observerer, har boken stor relevans for forståelsen av mennesket og dets sykdommer.

Den eviglevende nukleinsyrebaserte replikatoren er bokens bærende element. Dette pedagogiske trekket har gjort den kumulativ, oversiktlig og til noe helt unikt innenfor den biologiske litteraturen om evolusjon. Når i tillegg forfatterne har maktet å sette sitt eget preg på faget og har tatt med mange gode tankeeksperimenter og livfulle eksempler fra norsk dyre- og planteliv, gir boken, sammen med mange gode tegninger og tabeller, en god leseopplevelse. Særlig er avsnittet *Evolusjon* av en planktonspiser i første kapittel en pedagogisk perle. Dessverre har forfatterne utelatt et grunnleggende avsnitt om biologisk systematikk som sto i førsteutgaven.

Biologi er et fag der mange modeller og perspektiver benyttes for å gi en utdypende forståelse av et fenomen. Et ensidig replikatorperspektiv vil derfor snevre inn forklaringsrommet. Dette har også forfatterne tatt konsekvensen av når de i siste kapittel forklarer de store sprangene i evolusjonen, der flernivåseleksjon er en grunnleggende forklaringsvariabel. Ifølge nyere teori kan seleksjonen virke på flere nivåer samtidig; det er ingen enhet som alltid har forrang. Forfatterne har gjort en god jobb med å forklare hvorfor replikatorperspektivet er nyttig, men kunne brukt noe mer plass til å diskutere nytteverdien av andre perspektiver.

Elling Ulvestad

Avdeling for mikrobiologi og immunologi
Gades institutt
Haukeland Universitetssykehus

Helseberedskap ved de olympiske leker

Tsouros AD, Efsthathiou PA, red.

Mass gatherings and public health

The experience of the Athens 2004 Olympic Games. 396 s, tab, ill. Genève: WHO, 2007.

Pris CHF 49

ISBN 978-92-890-7288-5

Ved ethvert større arrangement der mange mennesker samles, er det behov for en plan for helsemessig beredskap. Som arrangør har man ansvar for sikkerheten både til